

Sygn. akt I C 345/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie – Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Przemysław Jagosz

Protokolant prac. sąd. Aleksandra Bogusz

po rozpoznaniu w dniu 10 lutego 2014 r., w O., na rozprawie,

sprawy z powództwa **I. B. (1)**

przeciwko **Towarzystwu (...) S.A. w W.**

i z powództwa **K. B. (1)**

przeciwko **Towarzystwu (...) S.A. w W.**

o zadośćuczynienie

I. zasądza od pozwanego na rzecz powódki I. B. (1) kwotę 35 000 zł (trzydzieści pięć tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 22-12-2012 r. do dnia zapłaty;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda K. B. (1) kwotę 35 000 zł (trzydzieści pięć tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 22-12-2012 r. do dnia zapłaty;

III. oddala oba powództwa w pozostałym zakresie;

IV. znosi wzajemnie koszty procesu między stronami;

V. nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Olsztynie):

a) od powódki I. B. (1) z roszczenia zasądzonego w pkt. I – kwotę 3 866,48 zł;

b) od powoda K. B. (1) z roszczenia zasądzonego w pkt. II – kwotę 3 721,02 zł;

c) od pozwanego - kwotę 4 085,57 zł.

UZASADNIENIE

Po wyłączeniu do odrębnego rozpoznania powództw M. B. (1) i M. Z. (k. 55), powodowie **I. B. (1) i K. B. (1)** żądali od pozwanego **Towarzystwa (...) S.A. w W.** zadośćuczynień w kwocie po 100 000 zł na rzecz każdego z nich wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 21-12-2012 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu.

W uzasadnieniu wskazali, że w dniu 1-05-2006 r. w wyniku wypadku komunikacyjnego śmierć poniósł ich syn D. B. (1), wskutek czego doszło do naruszenia dóbr osobistych powodów w postaci więzi emocjonalnej i rodzinnej oraz prawa do życia w pełnej rodzinie, a wywołana tym krzywda uzasadnia roszczenia o zadośćuczynienie oparte o przepisy art. 448 Kc w związku z art. 24 Kc. Zadośćuczynienie to należne jest natomiast od pozwanego, jako

ubezpieczyciela odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego, którym to ubezpieczeniem objęty był sprawca wypadku.

(pozew)

Pozwane (...) **S.A. w W.** wniosło o oddalenie powództwa i zwrot kosztów procesu.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew podniosło zarzut przedawnienia roszczeń powodów z upływem 3-letniego terminu z art. 442¹ § 1 Kc, liczonego od daty śmierci D. B., w której stały się wymagalne, wskazując przy tym, że nie wynikają one z występku, ani przestępstwa.

Ponadto pozwany podniósł, że zmarły przyczynił się w 70% do wypadku z uwagi na wspólne ze sprawcą spożywanie alkoholu i znajdowanie się w stanie nietrzeźwości.

Niezależnie, pozwany wskazał, że żądane zadośćuczynienia są nadmierne, a odsetki mogą być przyznane od daty wyrokowania.

(odpowiedź na pozew k. 62-68)

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 1-05-2006 r. na trasie K.-W., gm. J., doszło do wypadku komunikacyjnego, w którym uczestniczył D. B. (1), jako pasażer samochodu m-ki P. o nr rej. (...), kierowanego przez M. G. (1). W wyniku wypadku D. B. (1) poniósł śmierć. W chwili wypadku D. B. znajdował się w stanie nietrzeźwości (1,2 promila), podobnie jak sprawca wypadku (M. G. (1) – 1,8 promila) i inni pasażerowie, w tym brat zmarłego M. B. (1) (2,4 promila).

Postępowanie karne prowadzone w związku z tym wypadkiem, tj. w związku z popełnieniem przestępstw z art. 177 § 2 i art. 178a § 1 kk, zostało umorzone wobec śmierci sprawcy.

M. G. (1), jako kierujący w/w samochodem, był objęty obowiązkowym ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu samochodowego w pozwanym Towarzystwie.

(bezsporne, dokumenty z akt śledztwa Ds. 366/06 Prok. Rej. w Biskupcu k. 129-138)

Przed śmiercią D. B. (1) nie pracował na stałe i zamieszkiwał z rodzicami. Pomagał ojcu przy pracy na stawach. Pomagał też mieszkającej z nimi siostrze w opiece na jej dziećmi (wnukami powodów). W lecie wyjeżdżał na kilka tygodni do pracy za granicę, a osiąganymi zarobkami dzielił się z rodziną. Cała rodzina była zżyta i często spędzała wspólnie czas.

Po śmierci syna powód przestał pić alkohol.

Trzy lata po wypadku – w 2009 r. – powódka zgłosiła się do poradni psychiatrycznej, gdzie wstępnie rozpoznano drgawki dysocjacyjne, a w wywiadzie zanotowano, że od 3 lat powódka ma napady pseudopadaczkowe, po śmierci syna zmarł też jej brat powódki, a jej ojciec i matka chorują.

Ze sporządzonych w toku niniejszego postępowania opinii biegłych lekarza psychiatry i psychologa wynika, że:

- a) powód K. B. (1) odczuwa poczucie winy, ujawniające się myślami, że nie zapobiegł wypadkowi, oraz poczucie krzywdy przez obwinianie innych, w tym syna; nie ujawnia jednak choroby psychicznej, a po śmierci syna towarzyszyły mu objawy typowe dla takich zdarzeń – poczucie straty, żal, obniżenie nastroju, które z upływem czasu uległy zmniejszeniu i nie zaburzają w znaczący sposób jego funkcjonowania społecznego i rodzinnego;
- b) powódka I. B. (1) nadal ujawnia poczucie krzywdy i żalu, zaś rozpoznane u niej zaburzenia dysocjacyjne i pseudo napady drgawkowe są somatyczną formą ujawniania się i utrwalania mechanizmów obronnych związanych z

nieakceptowaną śmiercią syna. Aktualnie nie stwierdza się u niej uszczerbku na zdrowiu psychicznym, a z upływem czasu objawy żalu zmniejszyły się.

W przypadku obojga powodów zalecane byłoby nadto korzystanie z pomocy psychologicznej, oprócz pomocy psychiatrycznej, z której korzysta powódka.

(opinie k. 154-158)

Powodowie otrzymali od pozwanego po 12 000 zł tytułem odszkodowań z racji znacznego pogorszenia sytuacji życiowej.

(bezsporne, dokumentacja medyczna k. 44-50, zeznania świadków k. 88-89, 114-115, zeznania powodów k. 115-116)

Żądanie zadośćuczynienia w kwocie po 100 000 zł zostało zgłoszone pozwanemu pismem z dnia 13-11-2012 r., które zostało przyjęte w dniu 21-11-2012r. W odpowiedzi z dnia 23-11-2012 r. pozwany odmówił spełnienia tego świadczenia, wskazując, że roszczenie nie znajduje oparcia w polskim systemie prawa cywilnego i powołując się na przedawnienie roszczenia z upływem trzech lat od daty wypadku.

Stanowisko to zostało podtrzymane w odpowiedzi z 13-12-2012 r.

(korespondencja k. 30-43)

Sąd zważył, co następuje:

W świetle poczynionych w sprawie ustaleń roszczenia powodów zasługują na częściowe uwzględnienie.

Ponieważ ostatecznie strona pozwana nie kwestionowała podstaw prawnych swojej odpowiedzialności, wynikających z art. 448 Kodeksu cywilnego w zw. z art. 24 Kc i art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22-05-2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych ... (Dz. U. Nr 124, poz. 1152 ze zm.), jak również tego, że wskutek śmierci syna powodów doszło do zerwania łączących ich więzi rodzinnych, stanowiących dobro osobiste podlegające ochronie prawnej, do rozważenia pozostawał stopień wywołanej tym krzywdy w kontekście wysokości należnego im zadośćuczynienia, przy uwzględnieniu ewentualnego przyczynienia się ich zmarłego do powstania tej krzywdy oraz rozważeniu podniesionego w odpowiedzi na pozew zarzutu przedawnienia.

W pierwszym rzędzie, odnosząc się do zarzutu przedawnienia roszczenia powodów należy wskazać, że nie zasługuje on na podzielenie.

Poza sporem między stronami było, że do wypadku doszło z przyczyn opisanych w postanowieniu o umorzeniu śledztwa w tej sprawie, tj. z powodu umyślnego niezachowania zasad bezpieczeństwa w ruchu lądowym przez kierującego samochodem M. G. (1), który kierował w stanie nietrzeźwości i nie zachował należytej ostrożności. Ponad wszelką wątpliwość zachowanie sprawcy wypadku należy zakwalifikować jako występki z art. 177 § 1 kk w zb. z art. 178a § 1 kk, tak zresztą, jak uczyniono to w postępowaniu karnym, jakie prowadzone było w związku z wypadkiem, umorzonym wyłącznie z powodu śmierci sprawcy (por. sentencja, uzasadnienie i powołana podstawa umorzenia - postanowienie k. 138).

W tym stanie rzeczy, ponieważ roszczenia powodów mają oparcie w przepisach regulujących odpowiedzialność z tytułu czynu niedozwolonego, do ich przedawnienia stosuje się art. 442¹ Kc (obowiązujący również do roszczeń nieprzedawnionych w dniu jego wejścia w życie), który w § 2 stanowi, że jeżeli szkoda wynikła ze zbrodni lub występku, roszczenie ulega przedawnieniu z upływem lat 20 od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na inne okoliczności. Skoro zatem wypadek miał miejsce w dniu 1-05-2006 r., a do daty wejścia w życie art. 442¹ Kc (10-08-2007r.) nie upłynął 10-letni termin przedawnienia związanych z tym roszczeń powodów (przewidziany poprzednio w art. 442 §

2 Kc), przedawnieniu uległyby one dopiero po upływie lat 20 od daty wypadku, tj. po 1-05-2026 r. Ponieważ pozew został złożony przed tą datą, zarzut przedawnienia nie mógł zostać uwzględniony.

Przechodząc do oceny wysokości należnego powodom zadośćuczynienia, dostrzec natomiast należy, że zarówno z zeznań świadków, samych powodów, jak i wniosków płynących z opinii biegłych lekarza psychiatry i psychologa wynika, że stopień doznanej przez powodów krzywdy wynikłej ze śmierci syna był znaczny. Zerwaniu uległa bowiem silna więź łącząca rodziców z dzieckiem, na dodatek w tragicznych okolicznościach, wskutek wypadku, do którego doszło w bezpośrednim pobliżu domu powodów. Przeżycia towarzyszące śmierci syna, aczkolwiek typowe i nie wywołujące trwałych uszczerbków na zdrowiu psychicznym, są odczuwane przez powodów do dzisiaj, przy czym ujawniane przez nich reakcje mają charakter indywidualny – w przypadku powódki ujawniają się głównie w sposób somatyczny, zaś w przypadku powoda – poprzez poczucie winy i krzywdy.

Mając na uwadze, że celem zadośćuczynienia jest kompensacja doznanej krzywdy, czyli „złagodzenie cierpienia wywołanego śmiercią osoby bliskiej oraz pomoc osobie pokrzywdzonej w dostosowaniu się do zmienionej w związku z tym rzeczywistości”, natomiast na sam „rozmiar krzywdy mają przede wszystkim wpływ: dramatyzm doznań osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego z zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem tego odejścia (np. nerwicy, depresji), roli w rodzinie pełnionej przez osobę zmarłą, stopień w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolności jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy, wiek pokrzywdzonego”, przy czym „każdy przypadek powinien być indywidualizowany z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy.” (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011 r., III CSK 279/10), w opisanych wyżej realiach niniejszej sprawy zasadnym byłoby określenie zadośćuczynienia na poziomie kwoty po 55 000 - 60 000 zł dla każdego z powodów.

Niemniej, kwoty te należy pomniejszyć w związku z uznaniem, że syn powodów swoim zachowaniem przyczynił się do krzywdy wynikłej wskutek wypadku. Z zeznań M. B. (jednego z uczestników wypadku) wynika wprawdzie, że syn powodów nie spożywał alkoholu z pozostałymi pasażerami i kierowcą samochodu, lecz wyniki badań znajdujących się w aktach śledztwa Ds. 366/06 Prokuratury Rejonowej w Biskupcu wskazują, że w chwili wypadku i śmierci znajdował się w stanie nietrzeźwości (1,2 promila), podobnie jak sprawca wypadku (M. G. (2) – 1,8 promila) i inni pasażerowie, w tym brat zmarłego M. B. (1) (2,4 promila). Z zeznań M. B. i pozostałego przy życiu uczestnika wypadku wynika nadto, że zanim do niego doszło, wszyscy spędzili dłuższy czas razem, jadąc do miejscowości, gdzie sprawca wypadku miał „wyrównać porachunki”, był świadkiem tych porachunków, a do wypadku doszło w drodze powrotnej (por. protokoły zeznań k. 129-130, 134). Trudno przypuszczać, aby w tych okolicznościach D. B. (1), nawet jeżeli nie spożywał alkoholu ze sprawcą wypadku, nie zorientował się, że kierowca samochodu jest w stanie nietrzeźwości, a skoro mimo tego kontynuował z nim jazdę, musiał akceptować przynajmniej w części wynikające stąd ryzyko. Tego typu zachowanie, za przyjęciem którego przejawia logiczne wnioskowanie z okoliczności wypadku, w ocenie Sądu można uznać za przyczynienie się do szkody i krzywdy powstałej w wyniku jego zaistnienia. Charakter tego przyczynienia uzasadnia natomiast zmniejszenie zakresu odpowiedzialności pozwanego w oparciu o art. 362 Kc. Zmniejszenie to, które byłoby aktualne względem syna powodów, tym bardziej znajduje zastosowanie do odpowiedzialności względów powodów, a w tym zakresie Sąd w pełni podziela poglądy wyrażone m.in. w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12-07-2012 r. (I CSK 660/11) i przytoczone w piśmie pełnomocnika pozwanego z 7-10-2013 r. (k. 108-109), których powtarzanie wydaje się zbędne.

Mając na uwadze całokształt omówionych wyżej okoliczności wpływających na stopień krzywdy doznanej przez powodów, a nadto zmniejszenie zakresu odpowiedzialności pozwanego w związku ze znacznym przyczynieniem ich zmarłego syna do jej powstania, w ocenie Sądu oscylującym w granicach 40-50%, ostatecznie zadośćuczynienia należało określić na kwoty po 35 000 zł dla każdego z powodów. Powinny one wystarczająco zrekomensować negatywne przeżycia związane z utratą syna, a uwzględniając standard życiowy powodów przed i po wypadku, nie prowadzą jednocześnie do bezpodstawnego ich wzbogacenia.

Z tych przyczyn i w oparciu o powołane wyżej przepisy na rzecz powodów zasądzono zadośćuczynienia w kwocie po 35 000 zł.

O odsetkach za opóźnienie w spełnieniu tego świadczenia orzeczono w zgodzie z art. 481 § 1 i 2 Kc. Żądanie zadośćuczynień zostało zgłoszone pozwanemu pismami, których odbiór potwierdził z dniem 21-11-2012 r., zaś już w dacie 13-12-2012 r. pozwany po raz kolejny odmówił ich zapłaty. Zgodnie z art. 14 ust. 1 cyt. wyżej ustawy z dnia 22-05-2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych (...), zakład ubezpieczeń powinien wypłacić odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie, przy czym dotyczy to również zadośćuczynienia. W ocenie Sądu nie było przeszkód, by w tym terminie pozwany, jako profesjonalista, spełnił należne powodom świadczenie, albowiem okoliczności wypadku, stanowiącego przestępstwo, były jasne i nie nasuwały wątpliwości co do braku możliwości stosowania 3-letniego terminu przedawnienia, a nadto w tej dacie powszechnie znane już było orzecznictwo dopuszczające stosowanie przepisów art. 448 i 24 Kc do odpowiedzialności wynikających z zawartych umów OC. Pozwany mógł zatem prawidłowo ocenić zasadność roszczeń powodów i zaspokoić je w należnej wysokości, a skoro nie uczynił tego w terminie 30 dni, który upłynął z dniem 21-12-2012 r., od dnia następnego, tj. 22-12-2012 r. znalazł się w opóźnieniu uzasadniającym żądanie odsetek.

W pozostałej części powództwo oddalono, uznając je za wygórowane w stosunku do ustalonych okoliczności.

Żądania stron zostały uwzględnione w części, przy czym powodowie wygrali co do zasady. Przyczyny, dla których oddalono część ich żądań wynikały jedynie z zawyżenia żądanych kwot, zaś wytoczenie powództwa było konieczne z uwagi na odmowę spełnienia ich świadczeń nawet w części. W konsekwencji, mimo że z proporcjonalnego rozliczenia kosztów procesu wynikałoby, że ich część należy zasądzić od każdego z powodów na rzecz pozwanego, ponieważ przeczyłoby to istocie rozstrzygnięcia sporu, który co do zasady wygrali wszakże powodowie, w oparciu o art. 100 Kodeksu postępowania cywilnego (Kpc), koszty te wzajemnie zniesiono.

O nieuiszczonych kosztach sądowych, od ponoszenia których powodowie zostali zwolnieni, a obejmujących łącznie 11 673,07 zł:

a) w sprawie I. B. kwotę 948,43 zł wydatkowaną na wynagrodzenie biegłych za opinię jej dotyczącą (k. 166) oraz kwotę 5 000 zł z tytułu opłaty stosunkowej od pozwu,

b) w sprawie K. B. kwotę 724,64 zł wydatkowaną na wynagrodzenie biegłych za opinię go dotyczącą (k. 166) oraz kwotę 5 000 zł z tytułu opłaty stosunkowej od pozwu,

orzeczono na podstawie art. 100 Kpc w zw. z art. 113 ust. 1 i 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, dokonując ich rozdzielenia proporcjonalnie do wysokości, w jakiej uwzględniono żądania stron.

Z tej przyczyny nakazano ściąganie:

a) od I. B. (1) z zasądzonego na jej rzecz roszczenia 65 % kosztów związanych z jej powództwem, tj. 3 866,48 zł (65 % z kwoty 5 948,43 zł),

b) od K. B. (1) z zasądzonego na jego rzecz roszczenia 65 % kosztów związanych z jego powództwem, tj. 3 721,02 zł (65 % z kwoty 5 724,64 zł),

c) od pozwanego – pozostałą część tych kosztów w kwocie 4 085,57 zł.